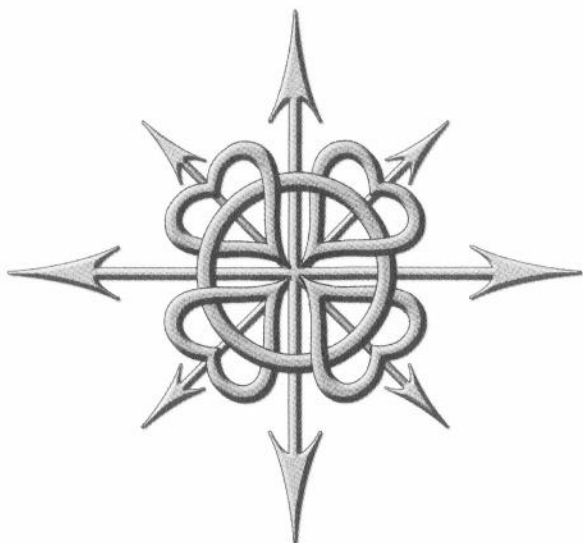

A Fordulat

„HITVILÁG, MÍTOSZOK, LEGENDÁK” SZEKCIÓ

Szekcióelnök: Molnár V. József

„HITVILÁG, MÍTOSZOK, LEGENDÁK” SEKCIÓ

Szekcióelnök: *Molnár V. József*

A szekció előadásainak helye: *MVSZ-Magyarok Háza, Csontváry-terem*

2008. augusztus 17. (vasárnap)

- 9:30 – 10:00 *Dr. Grandpierre Attila*
Az emberiség történetének kulcsszereplői: az ősi mágusok tudományos-vallásos világképe
- 10:00 – 10:30 *Gondos Béla*
Legősibb templomaink a körtemplomok
- 10:30 – 11:00 *Molnár V. József*
A magyarság ősi tűztisztelete
- 11:00 – 11:30 szünet
- 11:30 – 12:00 *Dr. Aradi Éva*
A kusánok vallása
- 12:00 – 12:30 *Szóke István Atilla*
Megszentelt múltunk magyar mesét mond
- 12:30 – 14:00 ebédszünet
- 14:00 – 14:30 *Dr. Harangozó Imre*
Újabb adalékok a hagyományos magyar hitvilág keleti párhuzamainak vizsgálatához
- 14:30 – 15:00 *Lépő Zoltán*
Keleti szakrális elemek a magyar népművészetben és a középkori európai művészetben
- 15:00 – 15:30 *Hampó József*
A népmesék Tündér Szép Ilonája /zenemű/
- 15:30 – 16:00 *Dr. Gyárfás Ágnes*
Lugal geme nagy úrasszony, aki Magar
Szakrális sztereotípiák a mezopotámiai turánok pecséthengerein”

- 16:00 – 16:30 szünet
- 16:30 – 17:00 *Dr. Marton Veronika*
Gizella, az első magyar királyné
- 17:00 – 17:30 *Dr. BunyevácZ Zsuzsa*
A Grál legendák és a magyar őstörténet
- 17:30 – 18:00 *Dr. Balogh Sándor*
Hitvilágunk, mítoszaink
- 18:00 – 18:30 *Dúcz László*
Ősanyától a Boldogasszonyig
- 18:30 – 19:00 *Dr. Cey-Bert Róbert Gyula*
A hun-magyar ősvallás istenfogalma
- 19:00 – 19:30 *Csik-Huszák Gabriella*
Részlet Kabay Lizett Százszorszűz c. munkája kéziratából, most megjelent posztumusz hatodik könyvéből

Dr. Grandpierre Attila

a fizikai tudományok (csillagászat) kandidátusa

Az emberiség történelmének kulcsszereplői: az ősi mágusok tudományos-vallásos világképe

Az ősi mágusokról a mai köztudatban rendkívül zavaros és felszínes kép él. Ezzel szemben kimutatható, hogy a mágusoknak köszönhető az ókori magaskultúrák; ők voltak a ma „kultúrhősök”-ként ismert szereplők, a kínai, ind, perzsa, görög, magyar, germán, skandináv, egyiptomi stb. kultúrák megalapítói. Közülük egyeseket név szerint ismerünk. Nemrég felszínre került régészeti leletek segítségével tárgyi kultúrájukról, öltözködésükről, sőt természettudományos világképükről is fogalmat alkothatunk, s körvonalazhatók történelemalakító szerepük térbeli és időbeli határai is. A mágusok tudása az emberré válás korának feltáratlan, rendkívüli folyamataiban gyökerezik. Ez a tudás életfontosságú a mai, görög-római civilizáció szemléletének meghaladásához, a magyarság és az emberiség túléléséhez.

The religious-scientific world picture of the ancient Magi playing a key role in the history of mankind

Today we have only a confused and superficial picture about the ancient Magi. Yet it is possible to show that the ancient high cultures are due to them. They were the „culture heros” founding the culture of ancient China, India, Iran, Greece, Hungary, Germany, Scandinavia, Egypt etc. Recently a whole series of archeological findings surfaced and they help to form a picture about their material culture, clothing and even about their world picture. The knowledge of the ancient Magi is rooted in the unexplored, yet extraordinary realm of becoming Homo. This knowledge is vital in transcending the limits of graeco-roman civilization, securing the survival of Hungarians, and, in general, of mankind.

Az ősi mágusokról a mai köztudatban rendkívül zavaros és felszínes kép él. Ezzel szemben kimutatható, hogy a mágusoknak köszönhetőek az ókori magaskultúrák; ők voltak a ma „kultúrhősök”-ként ismert szereplők, a kínai, ind, perzsa, görög, magyar, germán, skandináv, egyiptomi stb. kultúrák megalapítói. Közülük egyeseket név szerint ismerünk. Nemrég felszínre került régészeti leletek segítségével tárgyi kultúrájukról, öltözködésükről, sőt természettudományos világképükről is fogalmat alkothatunk, s körvonalazhatók történelemalkító szerepük térbeli és időbeli határai is. A mágusok tudása az emberré válás korának feltáratlan, rendkívüli folyamataiban gyökerezik. Ez a tudás életfontosságú a mai, görög-római civilizáció szemléletének meghaladásához, a magyarság és az emberiség túléléséhez.

A mágusok rövid ismertetése

Meg kell különböztetnünk az ősi, Zarathusztra fellépése előtti mágusokat a Zarathusztra utáni és a modern kor mágusaitól. Ez utóbbiaktól eltérően az ősi mágusok nem kinyilatkoztatásra, hanem az emberiség őstudására építettek, az őstudás természetes világképének alapján álltak (Grandpierre A., a továbbiakban: GA, 2006, Karácsony. Barrus Könyvkiadó, 211; GA, 2007, Királyi mágusok ősnépe: a magyar. Hun Idea Könyvkiadó, Budapest).

A „mágus” (mag, magas, magától való, magától mozgató, magasztos) szó világszó, kisugárzása az egész világra kiterjed. Innen ered a 'magiszter', rövidebben a 'mester' világszó éppúgy, mint a gazdagságukat jelző 'mágnás', a fenséget jelentő, dzs-vel ejtendő „majestic”, a szintén dzs-vel ejtendő „major”, vagy a nagyságot jelentő „magna” latin szó. „Mag” szavunk nemcsak a terményt jelenti, héjastul, hanem ennek belsejét, csíráját, amely az egésznek *lényegét*, s *mintegy lelkét teszi* (Czuczor-Fogarasi, 1867, 4: 25). A magból magától magasra nőtt fa és a nála összehasonlíthatatlanul kisebb mag közötti óriási különbség egyetlen, láthatatlan tényező: a magban rejlő életerő, a mag-erő. Alapvető tény, hogy a magban rejlő életerő messze meghaladja az élettelen anyag képességeit. A magban ott rejlik a magasság, a nagyság.

Az ősi mágusok (a továbbiakban: a mágusok) az egységes őstudás-ősvallás hordozói, az első emberiség (GA, 2007, Királyi mágusok ősnépe: a magyar. Hun Idea) kozmikus beavatásának folytatói, az emberiség eltemetett történelmének kulcsszereplői, a földkerekség évmillióinak legfőbb alakítói. Ők tanították meg a jégkorszak utáni emberiséget a csillagászatra, a matematikára, a jogtudományra, a művészetekre, a társadalmi intézményekre. A mágusok a kozmikus erőket hordozó élettörvényeket éppen úgy, sőt, még inkább tanulmányozták, mint az élettelen világ jelenségeit irányító fizikai törvényeket. Mert ők nemcsak azért művelték a tudományokat, hogy anyagi javakat hozzanak létre; hanem elsősorban azért, hogy az emberiséget boldogabbá, lelkileg és szellemileg is gazdagabbá tegyék, felemeljék. Tudták és tanították, hogy a tudás a legfőbb ajándék, amivel ember rendelkezhet, és minden, amit az ember egyéni és közösségi életében elérhet, elsősorban és alapvetően a tudástól függ. A filozófia a leghasz-

nosabb tevékenység minden közül. Valóban, érdemes meggondolni, mivé lett volna az emberiség a tudás nélkül?

„A mágusok voltak jó néhány nagy görög gondolkodó tanítómesterei, mint például Püthagorasz, Démokritosz, Plátón” – írja Gnoli a „The Encyclopedia of Religion” „Magi” címszavában (a forrásokat lásd Grandpierre K. Endre – GA, 2006, Atilla és a hunok. NapKút Kiadó; a továbbiakban GKE-GA, 2006), akárcsak Empedoklesz és Prótágorasz tanítói, és a perzsa hercegek tanítói. A szkíta-magyar Abaris (Avar), Püthagorasz tanítója és társai az ókori görög kultúra felemelését segítették (GA, 2001). Meuli (1935) viszont felismerte, hogy a látnokok, **mágikus tanítók a görögöktől északra lakó szkítáktól mentek a görögökhöz** (ld. még Dodds, 1951; magyarul 2002, 115.). **Az ókor egyetlen papsága sem volt híresebb a mágusoknál** (Gnoli, u. ott). „A mágusok a Nap-kultusz papi kasztja” (Redards, 1965).

Arisztotelész szerint a mágusok „... azt állítják, hogy a csillagok tűzből állnak; hogy a Hold azért fogy, mert eltakarja a Föld árnyéka; hogy a lélek túléli a halált; hogy az esőt a légkör változásai okozzák; minden más jelenségre fizikai magyarázatot adnak. Ők fektették le a jog alaptörvényeit. Azt állítják, ők találták fel a geometriát, a csillagászatot, az aritmetikát” (Diogenes Laertius, i. sz. 200/1958, Vol. I, 3). Knidoszi Eudoxosz, aki a jelek szerint Plátón Akadémiájának vezetője volt Plátón távollétében, azt szerette volna, ha a mágusok tanításait a legnemesebb és leghasznosabb filozófiai iskolának ismerik el (Livingstone, 2002). „Plátón gyakran megemlékezett róla, hogy mind ő, mind Püthagorasz legjobb és legnemesebb tanait a mágusoktól tanulták” – írja alexandriai Kelemen „Stromata” c. művének I. könyvében, a XV. fejezetben (<http://www.thedyinggod.com/chaldeanmagi/sources/clement.html>, 2. o.), majd hozzáteszi: **a filozófiát az ókori görögök előtti, velük szomszédos népek a világon a leghasznosabb tevékenységnek tartották** (<http://www.thedyinggod.com/chaldeanmagi/sources/clement.html>, 3. o.). Ezeket a filozófus népeket nevezték gyakran az ókori görögök barbároknak. S tegyük hozzá, **az ókorban a filozófia még a természettudományokat is magába foglalta; a mágusok világképében pedig az őstudás a filozófiát, a természettudományt, társadalom- és jogtudományt és az ősvallást foglalta egységes rendszerbe.** Dio Khüszosztomosz (kb. i.sz. 40-112) szerint „a mágusok olyan emberek, akik a legméltóbbak az igazsághoz”.

Az ókor egyetlen papsága sem volt híresebb a mágusoknál (Gnoli, u. ott). „A mágusok a Nap-kultusz papi kasztja” (Redards, 1965). A Napvallású szkíták és mágusok ősét, a mitológiai Kust, Nimród ősatyját „Nap”-ként tisztelték, Magógnak és mágusnak is nevezték – írja Bryant (1807; idézi Oláh, 1985, 16). A magyar ősvallást őrző Árpád-kori magyarokhoz látogató bizánci és nyugati misszionáriusok a magyar vallás papjait „mágusok” néven említették (Dömötör Tekla, 1995, 530.). A 14. századból származó Bécsi Krónika „Magos”-ok néven említi a mágusokat (A Magyar Nyelv Történeti-Etimológiai Szótára, 1970, 2: 816.). A Kassai Kódex-ben följegyzett középkori magyar inkvizíciós perek jegyzőkönyvei a magyar vallás papjait mindig „mágus”-ként, az öreg főpapokat „pontifex magorum” néven illetik (Fehér Mátyás Jenő, 1999, 197.).

Kiss Bálint „Magyar Régiségek” (1839, 231.) című könyvében így ismerteti a mágusokat: „A Madaj-arok=Madjarok, vagy mint későbbben nevezték, Médusok

közül való Mágusok voltak a régi időkben a bölcsek, a tudósabb emberek. Ők tanították az Istenről való tudományt, a Physicát, Astronómiát és Orvosi tudományt... Azt hitték felőlük, hogy ők a közönséges embereknél feljebbvalók, az Isten baráti. Ezek közül választottak a tanítók, papok, előljárók, törvénytévők, s még a királyi tanácsosok is." A méd törzsek között „nevezetesebbek voltak a Mágusok (a 'Mag, vagy mint a Persák mondják, Mog nemzetség), kik legelőször adták magokat a tudományoknak és hasznos mesterségeknek tanulására. Ezek voltak a médus nyelvnek szerkezői, terjesztői, és amint esméretük nevedett, úgy a szóknek is szaporítói; ezek formálták ki a betűket a szókhoz, a számokat a menyiséghez alkalmaztatva; ezek voltak a **hasznos mesterségeknek, találmányoknak legelső terjesztői**; ők tanították az orvosi tudományt [ezért hívják világszerte ma is az **orvostudományt** a méd mágusokról mediciná-nak – GA], a földi és égi testek esméretére oktatták az embereket; ők tették jegyzésbe a megtörtént dolgokat. A mindenek legelső okának és kormányzójának az Istennek esméretére és tiszteletére, ők vezérlették az ő idejükbelieket – intették a rosznak eltávoztatására, a jónak cselekedésére, egy szóval **ők voltak az ázsiai népeknek legelső tanítói, tanácsadói és papjai**. Az ő útmutatásuk szerint gyakorolták a **vallás** ceremóniáit...terjesztvén a **tudományokat és mesterségeket**; a **philosophusok**, a tudományok és **szép mesterségek** baráti." (Kiss, 1839, 143–144.)

A világ egyik legtekintélyesebb értelmező szótára, a húsz kötetes „The Oxford English Dictionary” (1989, IX: 202–203) a „Magus” címszó alatt ezt írja: “Ókori perzsa papi kaszt tagja, amely az ókori történészek szerint eredetileg egy méd törzsből ered. (...) Szent Ausztin azt mondta, hogy a mágus szó káldeai nyelven annyi, mint ha azt mondanánk, **filozófus** [kiemelés – GA]; (Perzsiában) a mágusok (azaz a természet titkaiban járatos emberek)” [azaz mai szóval: **természettudósok** – GA]; Bethulias megemlíti, hogy a párthusoknak is voltak mágusaik (u. ott). (...) A „Magian” címszó alatt pedig (u. ott, 202–203): Akkor volt ez... amikor a **mágikus rendszer** [a természettudományok egységes rendszere, a mágikus világgép – GA, 2007] meggyökerezett Kis-Ázsiában; (...) A mágusok **pre-szemita és pre-árja** [vagyis a **szemita és árja népeknél ősbí** - GA] papi törzs voltak Nyugat-Ázsiában”. Micsoda ősiség! A szemiták és az árják (mai szakszóval: indoeurópaiak) mintegy 6 000 évvel ezelőtt tűntek fel. Ha a mágusok pre-szemiták, pre-árják, akkor több mint 6 000 éves múltra tekinthetnek vissza, legalábbis a kőkorszakig.

Diétájuknak köszönhetően, hosszú életet éltek az emberek, akik egész kasztokat alkottak, mint például az ősi Egyiptom írástudói (akiknek a többi egyiptomitól eltérően nem kellett adót fizetniük), a történet-mondók az ősi Szíriában és Arábiában, az úgynevezett bráhminok Indiában – olyan emberek, akik rendkívül körültekintően foglalkoztak filozófiával. És az úgynevezett mágusok, egy isteneknek szentelt profetikus kaszt, akik a perzsák, pártusok, baktriaiak, korezmiek, ariániak, szakák, médek és sok más barbár nép között laknak, akik erősek és hosszú életűek, mert mágikus gyakorlatokat végeznek, mert aprólékosan kidolgozott diétán élnek (lásd Pseudo-Lucian: Long Lives (*Macrobii*), <http://www.attalus.org/old/macrobii.html>). Az Arménia (Örményország ókori

neve), Azerbajdzsán, Kurdisztán, és Lurisztán hegységeit benépesítő különböző szkíta törzsek vallása, úgy tűnik, a mágizmus. (Rawlinson: Media. <http://www.gutenberg.org/files/16163/16163.txt>)

„A káldeusok [és általában a mágusok – GA] abban tűnnek ki minden más ember közül, hogy magukat a csillagászatnak és őseik megismerésének szentelik. (...) s felhasználva a zene alapelveit, felmutatják a legtökéletesebb összhang létét a Világegyetemben a közös Egy-hez tartozás és a részek egymás iránti együttérzésében, amely részek bár térben távoliak, nem választódnak szét, amennyiben rokonságukat megőrzik. (...) Ezek a bölcs emberek úgy képzelik, hogy ez a Világegyetem, amihez tartozunk, az egyetlen, ami létezik, és [ez a Világegyetem] vagy maga az Isten, vagy magába foglalja Istent, mint a Világegyetem lelkét” – írja alexandriai Philo (<http://www.thedyinggod.com/chaldeanmagi/sources/philo.html>). A mágusok egyik fő jellemzője a Kozmosz tisztelete, kultusza, a Mindenséget átható életerő felfogása és művelése. A mágusok voltak „az emberiség legősibb tanító nemzetsége, kétségbevonhatatlanul. A mágusok részrehajlás és előítéletek nélkül dolgoznak.” (Thomas Stanley, 1655/1731, *Historia Philosophiae*, 250) Eszményük a fenséges egyszerűség és a tökéletes tisztaság (Ragozin, Z. A. 1889, *Media, Babylon and Persia*. London, T. Fisher Unwin, 103).

E rövid áttekintés szerint a mágusok az őskor és az ókor természettudósai, filozófusai, papjai, bírói, mesteremberei, a szépművészet művelői. Nézzük meg most, megtaláljuk-e ezekről a tulajdonságaikról nyomukat a kultúrtörténetben!

A Mitológiai Enciklopédia (Tokarev, 1988) szerint a kultúrhősök a tudományok, filozófia, társadalom, művészetek, mesterségek kiemelkedő tudású meghonosítói. A kultúrhős: „kultúrhérosz, szereplő a mítoszokban, aki elsőként szerzi meg vagy állítja elő az embereknek a különféle kulturális javakat (tüzet, kultúrnövényeket, mesterségeket, munkaeszközöket), bevezet egy adott társadalmi rendszert, házassági szabályokat, mágikus előírásokat, rítusokat és ünnepeket” (Meletyinszkij, 1988, *Mitológiai Enciklopédia*, I: 159). A kultúrhősök a régmúlt idők kimagasló, valóban létezett személyiségei voltak világszerte, mágikus erejük nélkül tetteik elképzelhetetlenek lennének (id. mű, 160). A Wikipedia szerint **a kultúrhősök voltak azok, akik megváltoztatták a világot, mégpedig felfedezéseikkel. A tipikus kultúrhős a tűz, a mezőgazdaság, a zene, a hagyományozás, a vallás felfedezője, általában az adott nép legfontosabb legendás alakja, gyakran az uralkodó dinasztia alapítója.** (http://en.wikipedia.org/wiki/Culture_hero) **Az időszámításunk előtti évezredekben a „kultúrhősök” népei a történelem ezen kulcsszereplőit nem „kultúrhős”-nek, hanem mágusoknak nevezték.**

Megtalálva a mágusok nyomait a kultúrhősökben, előre juthatunk, mert a kultúrhősökről ismert, hogy valódi történelmi szereplők voltak, neveik, leírásuk, tetteik is fennmaradtak. Dicinius például „csaknem az egész **filozófiára** kiképezte a gótokat, **fizikát, csillagászatot, logikát** tanított nekik. Megtanította nekik például, hogy **a Nap hányszor nagyobb égitest, mint a Föld**” (Iordanes, 2005, *Getica*, 56.). Dicinius dák filozófus-tanító volt, aki Erdélyből ment a gótokhoz az i.e. 1.

században, s lett a gótok kultúrhőse (GKE-GA, 2006, 150-151). Püthagorász szkíta tanítójának nevét már ismerjük: Avar (GA, 2001). Odin (nevének jelentése: Egy, lásd GA, 2006, 133-141) magyar-hun mágus és társai - a skandináv mitológia központi alakjai - a skandináv népeké, Woden és társai a germánoké (id. mű, 38-39). Stonehenge építtetője i.e. 2 300 körül magyar-hun mágus volt a Kárpát-medencéből (id. mű, 25-29). Gordon V. Childe (1962) is felismerte, hogy a kőköröket a kultúrhősök építették. Ilyen kultúrhős volt például Huang Di (továbbiakról részletesebben GKE-GA, 2006; GA, 2007), a kínai civilizáció megalapítója is, aki a kínaiakkal megismertette a tudományokat és mesterségeket. Ő találta fel a kalendáriumot (az időszámítás, a csillagászat abban a korban a mágusok „szakmá”-jához tartozott), a hagyományos kínai orvoslás medicináit (a gyógyítás is a mágusok „szakmá”-jához tartozott), a selyemkészítést (ezt a hunok találták fel! Parsell, 2004), az iránytűt, a ruhakészítést (ezt a turáni népek találták fel! Padányi, 1963, 21; Bower, 2000), ő ismertette a csillagászat törvényeit (ami szintén a mágusok szakmájához tartozott) stb. Más szóval, kiemelkedő tudású, rendkívüli bölcs (az őskor és az ókor bölcssei: a mágusok!) ember volt, aki azért jelent meg Kínában, hogy tanítsa, felemelje az ott lakókat (akárcsak a Szkítiából kirajzó mágusok, akik a görögöket tanították, ld. Dodds, 1951).

Régészeti bizonyítékok a mágusokról

2001-ben T. Douglas Price és munkatársai tollából (Price et al., 2001) alapvető jelentőségű munka látott napvilágot a nagytekintélyű „Antiquity” című régészeti szaklapban. Ebben a szerzők a legújabb stroncium-izotópos (izotóp: ugyanazon kémiai elem kicsit más atomsúlyú változata) vizsgálatokkal kimutatták, hogy a történelem előtti Európa első magasműveltsége, a **vonaldíszes kerámia kultúra a mai Magyarországról indult ki i. e. 5700 körül**, mégpedig nem egyszerűen a kultúra terjedt el, hanem a népesség, mégpedig kis csoportokban kivándorolva. A Rajnához pl. i.e. 5 500 körül érkezett meg. A vándorlók többsége **magas tudással bíró fiatal nő**. Ez a tény a korabeli Kárpát-medencei társadalom anyajogú (idegen szóval: matriarchális) jellegére éppúgy utal, mint a kimagaslóan magas tudás meglétére. A kimagaslóan magas tudással bíró személyeket az ős- és ókorban mágusoknak nevezték. Ha tehát a korabeli Kárpát-medencében kimagaslóan magas tudású nők éltek, akkor **itt volt a mágusnők európai központja. A nők kiemelkedő szerepe** a tudományos és vallási életben **szintén a szkíta kultúra jellemzője** (Davis-Kimball, 2001, 243). Csak megemlítjük, hogy a vonaldíszes kerámia híres lelete a szarvast ábrázoló Duestii Noi kő. Vallási életük központjában a termékenység istennője (Természet Anya, az Élő Világ-egyetem jelképe, Boldogasszony) áll, akit gyakran ábrázoltak kisméretű szobraikon (idoljainkon). Ezek a tények is összekötik a vonaldíszes kerámia népet a szkítákkal, a mágusokkal.

Price és munkatársai (Antiquity, 2001, 75: 593-603.) megírják, hogy Európa a vonaldíszes kerámia népének köszönheti többek között a földművelés, a házépítés, a temetkezés, a kifinomult fazekasság, a magas színvonalú kőmegmunkálás

tudományait. A stroncium-izotópokkal ugyanis a csontvázak anyagát tudták megvizsgálni, és ezekről tudták kimutatni, hogy milyen klimatikus és táplálkozási viszonyok között nőttek fel a kultúra tényleges hordozói, az emberek. Az egyes tájakra, körzetekre ugyanis más és más stroncium-izotóp arány jellemző, és ennek alapján az egyes emberek vándorlása is nyomon követhető a stroncium izotópok vizsgálata alapján. A vonaldíszes kerámia hordozóiról Európa-szerte kiderült, hogy túlnyomó részük a Kárpát-medencében született és nevelkedett, és ezeket a fizikai vizsgálattal megállapított tényeket régészeti leletek is bőségesen alátámasztják.

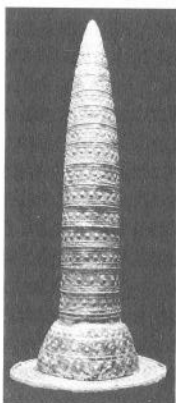
A királyi jogarhordozók népe

2004-ben jelent meg Blagoje Govedarica, a hamburgi egyetem régész-professzorja hatalmas monográfiája (Govedarica, 2004) „Zeptertrager – Herrscher der Steppen” címmel, 436 oldalon, 56 ábrával és 8 fényképpel. A cím magyarul: „Jogarhordozók – a puszták urai”. A jogar szó jelentése: királyi kormánypálca. A Govedarica által bemutatott régészeti feltárások arra utalnak, hogy a jogarhordozók kultúrája **Erdélyből indult** i.e. 5 100 körül, és több mint 2000 éven át állt fenn, legalábbis a bronzkorig. A zsugorított, guggoló testhelyzetben temetkezés megegyezik a Polgár-Csószhalomnál i.e. 4 800 körül talált temetkezési móddal. Őt kulturális központ állt szoros kapcsolatban több mint háromezer éven át: a Kárpát-medence, a Duna torkolatvidéke, Etelköz, a Volga-Kaspi körzet és Észak-Kaukázus. A jogarak eleinte kőből készültek, és csúcukon gyakran lófej vagy más állatfej található. A temetkezés első számú jellemzője az okkerfesték: a sírokban rendre okkerfestéket szórtak a halottra. A **vörös okkerrel** befestés szokása több mint 400 000 éve jelképes szerepet tölt be (Spineto, 2003, 26). Az okker festék különösen gyakran szerepel a halottakon, amiből arra következtethetünk, hogy az okkerre jellemző barnás, vörössárga festék a halott lelkének továbbélésére irányuló szándékot jelezte. Az ukrainai Szevero-Novgorod közelében talált mamutsontot is vörös okkerrel festették meg több mint 30 000 éve (Spineto, id. mű, 26). A vörös okkerfesték temetkezéssel való szoros kapcsolata a lélek túlélésének ősi, rendkívül mély múltba vezető hitét jelzi. Ennek jelentőségét pedig akkor tudjuk igazán felmérni, ha figyelembe vesszük, hogy az ókori Görögországban a lélek halhatatlanságának eszméje „idegen vércseppnek”, az ókori **szkíta** „samanizmusból” (helyesebben, korhű kifejezéssel: mágikus felfogásból) eredő eszmének számított a görög kultúrában (Rohde „Psyche” c. könyvéből idézi Dodds, 2002, 120; GKE-GA, Attila és a hunok, 2006). A jogarhordozás uralkodói mivoltot jelez. Így egy olyan kultúra nyomára jutunk, amelynek feltűnő jellegzetessége, hogy társadalma egy rétegének uralkodói jelvénye volt.

A kőkörök a Kárpát-medencéből terjedtek szét

2005 júniusában bejárta a világsajtót a hír, hogy 7000 éves civilizáció nyomait találták meg a mai Ausztria, Szlovákia, Csehország, és Kelet-Németország területén, egy templomépítő népét, akik óriás, 150 méter átmérőt is elérő kört alkotó cölöpökkel kialakított, csillagászati megfigyelésekre is alkalmas, a kőkörökre emlékeztető templomokat építettek. Ez a templomépítő nép már 300 embernek óriás, Stonehenge-hez hasonló építményeket emelt. Előző könyvünkben (GKE-GA, 2006, Atilla és a hunok) kimutattuk, hogy a kőköröket Angliától a Kárpát-medencéig, és tovább, az egész ókori Szkítia területén, az Eurázsiai síkságon, és tovább, Kínában és Indiában – a szkíták-hunok-magyarok építették. A „The Independent” két cikkében azt is megírta, hogy ez az európai civilizációt megteremtő nép a Kárpát-medencéből (a mai „Észak-Szerbia és Magyarország területéről”) indult ki i.e. 4800 körül (Keys, 2005; Milmo, 2005). Ezek a cikkek megírják, hogy „ez a régészeti felfedezés átírja a történelmet”.

Királyi mágus-csillagászok arany süvegei

A „The Telegraph” 2002. március 17-i számában jelent meg Paterson (2002) cikke az „ősi varázslók” titokzatos **arany süvegeiről**. Azzal a megállapítással kezdi ismertetőjét, hogy a varázslók valóban magas, csúcsos süveget viseltek - de nem azt a gyűrött ruhából készült fajtát, amit Harry Potter szereplői, vagy Gandalf és Merlin. A **szkíta csúcsos süveg** a lánglelkűség, a láng-eszűség jelképe, azért csúcsos, mert a láng és a Nap „lángjai” („helmet structures”, sisak alakú képződmények) csúcsosak. Ezért és így tartozik össze a **Naptisztelet** a tűztisztelettel, a **tűztisztelet** a **mágikus gondolkodással**, a fizikai-biológiai-pszichológiai, egységes természettudományos világkép az ősi magyar **nemzeti jelképeket létrehozó mágikus világképpel**, a magyar világlátás legmélyebb alapjaival (lásd erről **A magyar világkép a jövőépítés alapja**. MVSZVII c. tanulmányunkat ugyanabban a kiadványban, MVSZ, 2008, Fordulat).

1. kép

A „Szaka férfi az i.e. 2. évezredből” c. képünk (1. kép) a Tárím-medencében, a mai Taklamakán sivatag területén egykor élt, i.e. 2000-ból származó szaka (közép-ázsiai szkíta) férfi ruházatát ábrázolja, ahogyan azt Dr. Kolkum Kamberi, a Natural History Museum of Los Angeles County tudományos tanácsadója, a University of Pennsylvania vendégprofesszora rekonstruálta.

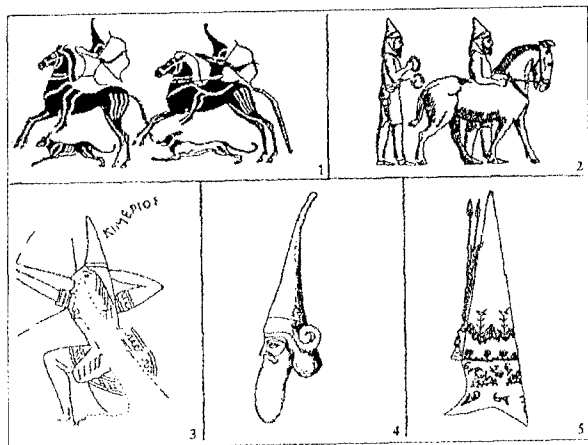

2. kép

„Arany harcos” című képünk (2. kép) a Szent Pétervár-i, világhírű Ermitázs Múzeumból való, az i.e. 4. században élt szkíta harcos arany (!) ruházatát mutatja.

A szkíta süveg

A szkíta-magyarság jellegzetes viselete a **pontszerű hegyben végződő fejviselet**. Nem tudni, mikor alakult ki ez a jellegzetes fejviselet, de az ábrázolásokból úgy tűnik, hogy lángot képvisel az ívelt, összefutó csúcsban végződő, ég felé csúcsosodó sapka.

3. kép
Kimmer, szkíta és hun süvegek

Ha így van, akkor nem egyszerű szeszélyről, hóbortról van szó, mint manapság, hanem egy, a magyarság alapkulturájához tartozó képzet kifejezéséről: a láng-lelkűségről, a fejben lakozó láng-erő, az ész, a lélektűz kinyilvánításáról. A láng jellegzetes alakja ugyanis szintén összefutó ívekben kicsúcsosodó alakzat.

4. kép
Értelmezésünk egyik tárgyi bizonyítéka, hogy a csúcsos fejviselet az i.e. 5. évezredben már létezett a Kárpát-medencében, hiszen a Vinca-Tordos kul-

túrából fennmaradt egy ilyen fejviseletű kőszobor (4. kép: kúpos fejfedő a Kárpát-medencei Vinca kultúrából). A csúcsos főveg eszerint több mint hét-ezer éves múltra tekinthet vissza, és értelmezésünkben a lánglelkű magyarság kultúrájának megnyilvánulása. Csúcsos főveget találtak az észak-kínai Tárím-medence i.e. 2.-1. évezredéből származó világhírű múmia-síros temetőjében, europid embertani jegyekkel bíró férfin is. Az időszámításunk előtti évezredekben származó szkíta aranykincsen jól láthatók a jellegzetes szkíta csúcsos fejfedők. Jellegzetes szkíta csúcsos főveget viseltek a méd mágusok éppúgy, mint a szkíták, a hunok (ábra: hun hegyes süveg), a magyar lovasok (lásd az aquileai dóm falát díszítő magyar lovasábrázolást, Györffy-Villám, 2004, 25), és a magyar betlehemesek, egészen a legutóbbi időkig. A kimmerék és a hunok csúcsos süvege a szkíta hegyes süvegek közé tartoznak. A jellegzetes szkíta süveget viselték az Árpád-korabeli magyarok is, amely szemmel láthatólag hasonlít a népvándorlás-korabeli turáni férfi viseletére.

Tony Paterson, a Telegraph újságírója idézett cikkében (2002, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/1388038/Mysterious-gold-cones-hats-of-ancient-wizards.html>) varázslóknak nevezi az arany süvegek viselőit, hiszen nem tudja, hogy valójában szkíta mágusokról van szó. Ezen „varázslók” olyan csillagászati jelképeket ábrázoltak az arany süvegeken, amik segítségével következtetni tudtak a Nap és a csillagok várható pályáira. Erre a következtetésre jutottak német régészek és történészek, akik azt állítják, megoldották a rejtélyt, amit ilyen különös, csodaszép, aranyból készült, kúpalakú tárgyak sorozata jelentett, amelyek Európa-szerte bronzkorszaki lelőhelyeken kerültek elő. Négy ilyen rendkívüli munkáigénnyel díszített süveget találtak Svájcban, Németországban és Franciaországban az elmúlt 167 évben. Ezek eredeti célja meghökkenítően megfejthetetlennek bizonyult évtizedeken át. Néhányan úgy vélekedtek, hogy hadi viseletről van szó, mások szertartásos vázáknak vélték őket. A harmadik elmélet volt a legelterjedtebb: eszerint az arany süvegek díszek voltak csupán, amiket fa-póznák tetejére helyeztek, amelyek bronzkori kultikus helyeket vettek körbe. Most azonban a Berlini Elő-és Korai Történelem Múzeumának történészei azt állítják, hogy ezeket a rejtélyes arany süvegeket eredetileg bronzkori szertélyekben tartott szertartásokon fejdíszként viselték. Az arany süvegek viselőit „király-papoknak” nevezték, és nekik természetfeletti képességeket tulajdonítottak, mert képesek voltak megmondani a vetés, ültetés és aratás megfelelő időpontjait. „Úgy tekintették őket, mint az Idő Urait, akik számára hozzáférhető az isteni tudás, ami képessé tette őket a jövőbe látásra” - állítja Wilfried Menghin (2003), a Berlini Elő-és Korai Történelem Múzeumának igazgatója, aki részletes vizsgálatokat végzett a Svájcban talált 3 000 éves 88,5 cm magas aransüvegen, amit 1995-ben találtak meg, és amely a következő évben a Berlini Elő-és Korai Történelem Múzeum tulajdonába került. Menghin és munkatársai felfedezték, hogy az aransüvegen található 1 739 darab Nap- és félhold-jelkép egy tudományos kódot alkot, amely

majdnem teljesen pontosan a Meton-ciklushoz kapcsolódik, amit Meton görög tudós i.e. 432-ben fedezett fel, azaz mintegy 500 évvel az aransüveg készítése után. Ez az értelmezés megmagyarázza, mi a kapcsolat a Hold-évek és a Nap-évek között.

„Az aransüveg jelképei logaritmikus táblát alkotnak, amely lehetővé teszi a Nap és a Hold mozgásának előzetes kiszámolását” – állítja Menghin. Ez pedig azt jelzi, hogy ezek a bronzkorban élő emberek már képesek voltak hosszú időtávon **csillagászati** tapasztalataikat felhalmozni és a valóságnak megfelelő elméleti modell alapján összesíteni. Ez a felfedezés gyökeresen megváltoztatja az európai bronzkorról kialakult képet, amelyben a lakosság túlnyomó része kezdetleges földművelésből élt, füstös kunyhókban tengődve, csak a legalapvetőbb eszközökkel rendelkezve. Az alacsony műveltségi szinten élő lakosság mellett élt egy náluk sokkal magasabban fejlett műveltség, amely **a Kárpát-medencéből rajzott ki, királyi felségjelvényekkel, csodálatos ruhákban, arany fejdíszekben, olyan fejlett tudással bírva, ami sok tekintetben meghaladta a későbbi görög, sőt a modern kultúra fejlettségi színvonalát is.**

Andrew Fitzpatrick, a Wessex Archeology régész munkatársa (Fitzpatrick, 2005) szerint a bronzkori Európában egyes személyek, esetleg családok – kiemelkedően magas tudásszintet, egyfajta nemességet képviseltek. Ez a különös nemesség szoros kapcsolatokat ápolt Közép-Európával, a Kárpát-medencével. Az egész Európát átfogó bronzkori nemesség a Kárpát-medencéből származott. Érdekes ebben az összefüggésben megjegyezni, hogy az **aranyművesség** a bronzkor folyamán **különösen magas színvonalat ért el a Kárpát-medencében.** Erdélyben, a Tisza-vidéken, majd a Dunántúlon alakultak ki jelentős aranyműves műhelyek (Szatmári Ildikó, 2002, 47).

Hasonló következtetéseket vont le már korábban Euan McKie 1977-ben „A megalitikus építők (The Megalith Builders, Oxford) c. könyvében. „A magas szintű geometriai tudás felfedezése 2 000 évvel az ókori görögök előtt, és az ezzel párosult technikai tudás és tervezés...ami egy Britanniában ismeretlen mértékegységeket alkalmazó rendszerre épül...arra a következtetésre vezet, hogy **létezett egy bölcs emberekből álló osztály**, amelynek tagjai templomokat és szentélyeket terveztek saját szándékaiknak megfelelően. Ezek a bizonyítékok azt is jelezhetik, hogy ez az osztály egy magasán képzett nemzeti csoport volt, nem pedig szórványosan jelentkező kezdetleges sámának csapata. Ha ez beigazolódik, felmerül, hogy hogyan képezték ennek az osztálynak a tagjait, és erre egy lehetséges válasz – valahol a kőkori népesség egyik fő központjában, ahol a legfinomabban kimunkált ilyen építmények épültek...Létezett egy rendkívül kifinomult tudással bíró papi osztály már az i.e. 3. évezredben”.

A székelyek és a vonaldíszes kerámia népének kapcsolata

A Székely Oklevéltárban szerepel II. Ulászló király 1499-ben a székelyeknek adott kiváltságlevele. Ennek tartalmát a székelyek előre megfogalmazták, saját ósrégi szokásaik, törvényeik alapján. Ebben szerepel többek között egy olyan

rendkívüli adat, amely a székelyek őshonosságát új megvilágításba helyezi. A II. Ulászló által jóváhagyott székely ősjogi törvény szerint ugyanis ha a király keletre vezetett hadat, akkor minden második katonakorú székely köteles hadba vonulni, ha nyugatra, akkor csak minden tizedik. (Székely Oklevéltár, III, 138; Rugonfalvi Kiss István, 1939, I, 118).

Nem tudok róla, hogy megvizsgálta-e valaki, vajon mi lehetett az oka, hogy a székelyek a nyugatra induló hadjáratokban jóval kevésbé vesznek részt, mint a keletre indulókban. Ugyanakkor a történelmi helyzet ismeretében kézenfekvőnek látszik, hogy a székelyek kelet felé érintettebbnek érezték magukat. Nemcsak Árpád magyarjai, de például az avarok, a hunok, a szarmaták, a szkíták, a kimmerek, a keleti pásztornépek, a kurgánok népe is keletről jött vissza a Kárpát-medencébe. Régészeti tények összefüggő, hatalmas sora bizonyítja, hogy a Kárpát-medence keleti kapcsolatai nem egyoldalúak, hanem kölcsönösök voltak. A fenti székely kiváltság azonban akkor nyeri el igazi értelmét és jelentőségét, ha figyelembe vesszük, hogy a vonaldíszes kerámia a környező népeknél sokkal magasabb szintű kultúráját átadó kárpát-medencei nép i.e. 5 700-tól Nyugat-Európába 10-20 fős csoportokban vándorolt (Price et al., 2001), míg keletre, i. e. 5 100-tól Erdélyből kiindulva (Govedarica, 2004) nagy tömegekben, sűrű néphullámokban, a kelet-európai síkságot 3 000 éven át rendszeres, tervszerű erőfeszítéssel benépesítve (GKE-GA, 2006, Manzura, 2005).

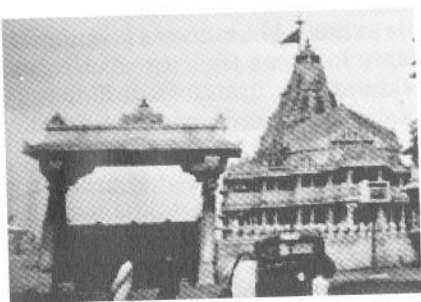
Különös jelenségre bukkantunk. Létezett az i.e. 6. évezredben a Kárpát-medencében, Erdélyben egy olyan kiemelkedő, rendkívüli magaskultúra, amely a magaskultúra önzetlen terjesztését valamiféle életfontosságú céljának tartotta. És létezik, ugyancsak Erdélyben, egy ugyancsak rendkívüli nép, a székelyek népe, amely a hadkötelezettségben az összes többi néptől eltérően a hadjárat helyszínének irányát tartja a meghatározó szempontnak a maga számára. Mindkét nép nyugatra kisebb, keletre nagyobb mértékben hajlandó embereit, bölcsseit, katonáit áldozni.

Tegyük hozzá ezekhez az adatokhoz, hogy a kivándorlásokban megnyilvánuló évezredes következetesség kizárja e jelenség véletlenszerűségét. Világos, hogy a kivándorlás iránya tekintetében ilyen fokú tudatossággal és tervszerűséggel eljáró kivándorlóknak nagyon is pontosan kellett tudniuk, hova mennek és miért, és nyilván a cél természete döntötte el, hogy kis- vagy nagy csoportokban indulnak útra. A vándorló csoportok létszámát és a vándorlás irányát a feladat évezredes és több ezer kilométeres távlatokban átgondolása határozta meg (GKE-GA, 2006). Más szóval: már az i.e. 6. évezredben kitüntetett irány volt a Kárpát-medencéből kivándorlást irányító csoport számára a kelet a nyugathoz képest, ahogy kitüntetett körzet volt a Kárpát-medence és benne Erdély is. A keletet a nyugathoz képest kitüntetett szempont nyilván már ekkor, az i.e. 6. évezredben sem volt új keletű. Ez a kitüntetettség tehát tízezer éves (és több ezer kilométeres) léptékben tükrözi a történelem egy eddig ismeretlen, mára már rejtett hatóerejét. Mégpedig oly módon, hogy ez a kitüntetettség több ezer éven keresztül fennmaradt úgy, hogy a székelység életében is életbevágó szerepet játszott, amikor a hadkötelezettség törvényeit kialakították. Az árpádi magyarok elé járuló, a II. Ulászló elé régi hagyományaikon alapuló törvénytervezetet ter-

jesztő székelyek tehát e jelek szerint egy legalább 7 000 éves folytonosság hordozói. Ez a több mint 7 000 éves folytonosság nem állhat fenn a Kárpát-medence lakosságának folytonossága nélkül. Ha ugyanis népcseré, népirtás, nép-elvándorlás lépett volna fel ez alatt a 7 000 év alatt, i.e. 5 800 és i.sz. 896 között, akkor a kivándorlásban megnyilvánuló több ezer éves következetesség magyarázhatatlan maradna.

Világos, hogy a hadviselés, a kultúra-terjesztés alapvető szempontja kellett legyen a néprokonság, a nemzeti elv, a természetes közösség leszármazási elve. Világos, hogy közvetlen családtagjaink megsegítésében nagyobb létszámmal vagyunk hajlandók részt venni, mint távolabbi rokonaink istápolásában. Ha pedig valóban a néprokonság közelségének foka itt a mérvadó szempont, akkor az általunk felfedezett és vizsgált jelenség mögött meghúzódó tényként kell feltételezzük, hogy a Kárpát-medence népe ősidők óta szorosabb rokonságban állónak érezte magát a tőle keletre élő néppel (népekkel), mint a nyugatiakkal. Ugyanakkor a régészeti tények mögött meghúzódó alaptényként kell elfogadnunk, hogy a kiáramlás központja, a Kárpát-medence kellett legyen a legmagasabb kulturális szint hordozója, ősidők óta, tízezer éves léptékben. Ahogy a vízésben a víz a magasabb helyről az alacsonyabb felé folyik, és nem fordítva, ugyanúgy a kultúra, az adott kulturális jelenség áramlása is a magasabb szintről az alacsonyabb szint felé folyik. Ideje észrevennünk, hogy a 21. század elejére régészeti tények egész sora halmozódott fel, amelyek jelzik, hogy a Kárpát-medencét lakó székely-magyar nép ősidők óta a legmagasabb kulturális szintet hordozta.

Nem lehet véletlen az sem, hogy az Indus-völgyi Gudzsarat (angolul: Gujarat, Gujrat) tartományban (pld. Somnath városában), melynek lakói éppúgy a huroktól eredeztetik magukat, mint a székelyek, a székely-kapuhoz rendkívül hasonló kapukat építenek.

A Kárpát-medence évezredekén át Eurázsia vallási központja

Az i.e. 6000-tól kezdődő kárpát-medencei újkőkorbán (Kalicz, Ráczky, 2002, 45) az áldozati helyek körül különleges formájú és funkciójú gödrök létének nyomaira bukkantak. Ezek legtöbbször a házak közvetlen környezetében vagy azo-

kon belül helyezkedtek el, és ismétlődően agyaggal lezárt rétegekben faszenes, hamus égett betöltésük, illetve a különleges összetételű leletek utalnak nem hétköznapi használati módjukra (id. mű). A rézkorban (i.e. 4 800-tól) a mély áldozati aknák köré kör alaprajzú, tehát különleges formájú építményt emeltek, s ezek a kiemelkedő szentély-áldozati hely előzményeinek tekinthetjük (id. mű). Ilyen körárkok találhatóak Polgár-Csószhalomnál is, ötszörös körárok-rendszert alkotva. A legbelső kör átmérője 70-75 méter, a legkülsőé 180-190 méter. Az üregek 7-10 méter szélesek és 3,8-4,2 méter mélyek a mai felszíntől mérve. Három cölöpsor veszi körbe a központhoz közelebb álló 15-17,5 méter széles gyűrűt. A cölöpsor faoszlopai 30-40 centiméter széles gödrökben álltak. A körök központjában 40 méter széles kör alakú terület fekszik dombokkal a közepén, ahol 13-16 ház és egy központi szentély található. A házak sugarasan a kör középpontja felé rendezettek. Nemrég egy hatodik belső kört is felfedeztek (Makkay, 2001, 52; Ráczky et al., 1994, Ráczky, Mündliche Mitteilung; Mesterházy, 2003, 324-325).

A Polgár környéki leletegyüttes (ún. Polgár-Ferenci-hát) legkorábbi, a körárok-rendszer létesítését megelőző megtelepedési időszakát a vonaldiszes kerámia kultúra legkorábbi fázisa (Szatmár II) jellemzi, melynek egy gazdag mellékletű sírja Kr. e. 5480-5320 közötti C14-es időintervallumot körvonalaz. A település mérete 28 hektár, a központi, kultikus célokat szolgáló körárok-rendszeré 4 hektár (Ráczky, Anders, Nagy, 2005). Kilencvenhét, hossz tengelyében kelet-nyugati irányú, cölöpszerkezetes házat találtak, 88 sírt, gazdag sírmellékletekkel, hatalmas mennyiségű, többségében díszített kerámiát (Hajdú, Nagy, 1999). Polgár újkőkori városának minden háza keletre néz, emiatt önmagában is szakrális építmény (Ráczky és munkatársai, 1999), jelezve a **Nap-kultusz** központi szerepét a közösség életében. A körárok-rendszeren belül igen intenzív települési nyomokat sikerült megfigyelni. A feltárt területen több sírcsoportot körvonalaztunk, melyek a körárok irányában sűrűsödtek. A település e centrális részén az egymásra rakódott rétegek hasonló folyamatra utalnak, mint ami az Alföld déli részén a késő neolitikus telkek kialakulásához vezetett, illetve végeredményében Polgár-Csószhalom településének létrejöttének előzményét is jelenti. A körárok környezetét számos „különös” régészeti momentum jellemzi: J. Kozłowski és M. Kaczanowska megfigyelése szerint többek között az itt talált igen nagyszámú kerek gödrökben gyakran fordultak elő órlókövek, amelyeket **vörös festék** porítására használtak, majd célzatosan összetörték. A körárok közelében igen gazdag mellékletű sírok csoportja is napvilágot látott. Ezekben az obszidián nukleusz, (a Fekete- vagy az Égei-tenger vidékéről származó, ld. <http://de.wikipedia.org/wiki/Stachelaustern> - GA) spondylus kagyló és a vörös földfesték előfordulása olyan népeséget sejtet, akik e cserekapcsolatok tevékeny bonyolítói, „haszonélvezői” voltak. A Polgár-Ferenci-háton feltárt gazdag sírok legújabb C14 adatai Kr. e. 5320 és 5030 között szóródnak (Ráczky, Anders, Nagy, 2005).

Polgár-Csószhalomnál rengeteg agyag napkorongot is találtak (Kalicz, Ráczky, 2002, 43), ami ismét a **Nap-kultuszra** enged következtetni. Pusztaszikszónál és Szarvas közelében is koralaprajzú építményekre, szentélyekre bukkantak a régészek. Minden jel szerint a Polgár-Csószhalom egy világviszonylatban is kiemelkedő, ősi tudományos-vallásos központ volt. Koralakú cölöpsorai világosan

jelzik körárok-rendszerének kapcsolatát a kőkörökkel. És ha a 2 500 évvel később épült, jóval kisebb Stonehenge világhírű építmény, érdemes meggondolni, nem lenne-e ésszerű a nála jóval nagyobb jelentőségű Polgár-Csószhalom vallási központ helyreállítása. Polgár-Csószhalom jelentőségét az is mutatja, hogy kiegészítése nyomán, évezredekken át világszerte hasonló, facölöp-soros körárok-szentélyek és kőkörök épültek, Nagy-Britanniától Kínáig és Indiáig (lásd pld. Bakay, 2005, III, 303).

A kőkörök is gyakran koncentrikus körárok-rendszert alkotnak (lásd Kalicz, Raczky, 2002, 42). A Kárpát-medencével évezredekken át szoros kapcsolatot fenntartó, és itteni őshazájukba több hullámban is visszaköltöző eurázsiai lovasnépek vezetői (királyai?) nagy sírhalmokba temetkeztek, s ezt kőkörrel vették körül. (László Gyula, 1974, 86.) Közös vonása ezeknek a tumulusoknak, hogy valamilyen kőkonstrukciót rejtjenek magukban, melyek közös jellemzője a kör alaprajz. Hátterében bizonyára az őstörténetünk egészen korai időszakába visszanyúló túlvilághit áll. Ebbe a képbe illeszkednek bele a jánoshidai körárok is. (Csányi Mariette, 2003). A körárok-rendszerekben található kör alakú cölöpsorok mellett ezek a tények is mutatja a körárok-rendszerek és a kőkörök rendkívül szoros kapcsolatát.

Zalai-Gaál István, az MTA Régészeti Intézetének munkatársa az 1990-ben az Archeológiai Értesítőben megjelent „A neolitikus körárok-rendszerek kutatása a Dél-Dunántúlon” című tanulmányában megjegyzi, hogy „A közép-európai vonaldíszes kerámia utódkultúráinak elterjedési területein szinte mindenhol nagyobb számban találtak árokrendszereket, körárkokat légifotózással”. Makkay János (2001) könyvében hatvan körárok-rendszer, kőkör légi felvételeit vagy régészeti feltárások során talált építmények rajzait mutatja be a Kárpát-medencében és környékén. Kimutatja azt is, hogy a vonaldíszes kerámia kultúra, a Lengyel kultúra és a kőkörök kapcsolata szoros.

Az i.e. 4 000 körüli időszakból származó híres csáfordi aranykorongok feltűnő rokonságban állnak a hasonló anatóliai és pesavári (ma: Pakisztán) aranykorongokkal és a hozzájuk tartozó tárgyakkal, beleértve a keresztpántos női idoloikat. Ezek az aranykorongok a korabeli mágusnők, minden bizonnyal Boldogasszony tisztelői (a szakirodalomban: a Magna Mater vallás papnői) vállukon és derekukon átvett keresztpántjait fogták össze (Vékony, 2007, 99-118). A Fekete-tenger környéki, pontusi-kaukázusi mankóstú díszek a kubányi-kaukázusi periódus legkezdetén (i.e. 3 000 körül) voltak divatban. Ezek helyi készítésű változatai fordulnak elő egyfelől királyi sírokban a közép-anatóliai Alacában, Trója II-ben (i.e. 2 550-2 200), a görögországi közép-hellasi Lernában, másfelől az ún. csatabárd-sírokban Moszkva közelében (úgynevezett csatabárd, ill. harci bárd kultúrák; i.e. 3 000-1 000), a Baltikumtól keletre Samlandban és Közép-Németországban, valamint egy dániai megalit sírban (Gordon V. Childe: Az európai társadalom őstörténete. 1962, 139.). Időszámításunk előtt 4 000 körül tehát régészeti tényekkel bizonyíthatóan a Kárpát-medence rendkívül széleskörű kapcsolatrendszerrel rendelkezett. Ez pedig újabb érv felismerésünk mellett: a Kárpát-medence évezredekken át a világ legfőbb tudományos és vallási központja volt.

Az ősi időkben a tudomány és a vallás nem vált még szét. Nehéz a modern viszonyokhoz alkalmazkodott ésszel felfogni, milyen alapvető jelentőségű a tudomány és a vallás egysége. Azt jelenti, hogy a vallás a tudományos igazságnak megfelel, a tudomány látóhatára pedig nem zárul be a külső érzékszervekkel észlelhető világ felszínén, hanem magába öleli az értelemmel felfogható és kikövetkeztethető valóságot is. A tudomány tehát szélesebb látókörű volt, mint a modern korban. Magába foglalta az életet és az öntudatot is. Ezt az egységes, lényegi teljességet jelentő tudományt és vallást őstudásnak nevezzük. Az őstudás világképe lehetővé teszi a modern civilizáció alapvető meghaladását. Az ősi magyar világkép ismerete a valóság ismeretét jelenti. Az egységes tudás világképe törvényszerűvé teszi a görög-római alapokon nyugvó anyagiasság szemléletű modern társadalmak páratlan meghaladását, a természetes társadalom kifejlődését.

dr. Grandpierre Atilla
csillagász, kandidátus

Irodalomjegyzék:

Grandpierre K. Endre – Grandpierre Attila, 2006, Atilla és a hunok. A szkíta-hun-magyar folytonosság. NapKút Kiadó, Budapest. (=GKE-GA, 2006)

Grandpierre Attila, 2007, Királyi mágusok ősnépe: a magyar. Hun idea, Budapest. (GA, 2007).

A további hivatkozások e könyvek irodalomjegyzékében találhatóak.

Aradi Éva

A kusánok vallása

Az egész kusán történelemben a legnehezebb kérdés – a datálási problémán kívül – a kusánok vallásának meghatározása. A túl sok adatból, érmék tanúságából, szimbólumokból és természetesen a köfeliratok, szobrok bizonyítékaiból meríthetünk, de az máig sem tisztázott, milyen lehetett eredeti, még a jüecsi törzsekhez tartozó időszakokban a hitviláguk. Az bizonyos, hogy, mint minden szkíta eredetű népnek, a kusánoknak is a Napisten és Földanya kultusz adta eredeti hitvilágukat, amit minden bizonnyal megtartottak mindvégig. Azonban hódításaik folyamán átvették a meghódított népek vallását is, legalábbis a fentemlített források szerint. A legtöbb belső-ázsiai nép így tett, mikor a peremvidékek fejlett kultúrájú országába érkezett, akár Baktriába, Indiába, vagy Iránba. Érthető, hiszen így tudtak beilleszkedni a meghódított ország életébe, annak népe ezáltal fogadta el őket, mivel a vallás Ázsiában mindig nagyon fontos volt, és sok országban a mai napig is az. Ez a vallás átvétel azonban látszólagos lehetett és csak az uralkodóra és szűk körére volt jellemző. A kusán – és a többi jüecsi törzs – népe bizonyára megtartotta a belső-ázsiai természetvallást, mint ahogy a honfoglaló magyaroknál sem követte a nép sokáig az uralkodó által felvett kereszténységet. A kusán érmék tanúsága szerint is a földanya istennőt Nanának, vagy más leleten Nanainának nevezték /baktriai nyelven, görög írással, vagy északnyugati prákrit nyelven kharosthi írással/, amit kutatók azonosítanak az ősi sumér Anahitával, s ezt az istennőt a perzsák és az örmények is egyik fő istenségüknek tartották. Anahita kultusza pedig az asszír Istar anyaiszennő tiszteletéből ered, s ő minden istenségnél fontosabb volt az ókori Keleten. Nana, vagy Nanaia ábrázolása mindig szent állatával: az oroszlánnal látható az érméken. Az oroszlán különben is a kusánok egyik szent állata volt, a – sajnos fejnélküli, megrongált – fejedelmi szobrok is oroszlános trónon ül mind a legnagyobb uralkodó: Kaniska, mind apja: Vima Taktu. Másik szent állatuk a holló, érdekes, hogy az ókori ázsiai népeknek mindig volt egy szent madaruk, az indusoknak például a sas, a baktriai gréko-indiai uralkodóknak a karvaly, általában méltóságot kifejező nagy madarak. Ezt a szimbólumot a magyarok is Belső Ázsiából hozták az ősi turullal.

A Napisten, mint hitviláguk férfi princípiuma még a Kr.u. 3-ik században is megjelenik az úgynevezett mathurai szobrokon /Mathura volt déli székhelyük, a Gangesz medencében, s az itteni művészet tipikusan kusán hatást mutatott és a kusánok alatt élte virágkorát/. A Napistent egyébként a szakák és a masszagéták is imádták, de a kusánok utódainak, a heftalitáknak is főistenük volt, ezért emeltek leszármazottaik: a rádzspatok Nyugat-Indiában gyönyörű naptemplomokat, mint például Csittorban, Moderában és Kumbalgarhban. A Napisten szekerét mindig hét ló húzza a szobrokon, mind a hetes szám, mind a ló beépült hitvilágukba. Az egyik legszebb kusán időből származó mathurai Napisten szobor Vászudéva nagy kusán uralkodó idejéből származik /Kr.u. 200-233/, s ezt saját hagyományaik szerint ábrázolták, belső-ázsiai posztó tunika öltözetben, szkíta arcvonásokkal, bajusszal. Indiában teljesen szokatlan ez az ábrázolás, tehát a kusánok hozták magukkal a saját hagyományait.

Azonban hódításai során a kusánok a következő vallásokat ábrázolták érméiken, kőfelirataikon, szobraikon: görög /hellénizmus/, iráni, zoroaszteri, buddhista és a hinduizmus sívaite ága. Elsősorban sok görög és iráni istenség szerepel főképpen a Baktriában /ma Afganisztán/ talált érméiken. Legtöbbször az iráni Napisten Mitra, saját baktriai nyelvükön Mitro néven, vagy a Holdisten Maō, vagy Mah néven. Érdekes, hogy ezt a görögöknél és perzsáknál istennőként szereplő istenséget ők férfiként ábrázolták. Fontos volt még Orlagno, azaz iráni nyelven Veretragna hadisten, ami természetes ilyen hadratermett népnél. Érdekes az ábrázolása: szakállas, fején sisak van, a sisakon ül hatalmas szárnyait kiterjesztve szent madaruk: a holló. Kedvelték már Indiában Sívát, aki szintén hadisten is Mahaszéna alakban, de saját baktriai nyelvükön Oeshonak nevezték.

Az iráni vallásból természetesen átvették Mazdát, vagy más érméken Ahura Mazdát, saját nyelvükön Mazdoanot, vagy Oromazdót, aki hitük szerint a győzelem istene. Sokszor fordul elő a forrásokban Ardoxso neve, iráni szóval: Asi Vanguhi, a szerencse és gazdagság istennője, akit Indiában azonosítottak az ottani megfelelőjével: Lakshmival. Szintén sokszor szerepel Pharro neve, ez tipikusan kusán istenség, ő a királyi dicsőség védelmezője. Miután az Oxusz /Amu-darya/ völgyéből jöttek, szinte természetes, hogy bővízü, termékenységet hozó fő folyójukat is istenként tisztelték, s az Oaxo nevet adták neki. Szintén sajátjuk volt Lróaszpa, azaz a lovak egészségéért felelős isten. A korai kusánok, elsősorban Kadzsula Kadfiszesz érméin még a gréko-baktriai kultúra hatásaképpen sok érmén előfordul Zeusz, Héliosz, Héfaisztosz, Heraklész, Szeléné és Nike neve.

A legjelentősebb kusán király: Kaniska azonban Buddha híve lett, s mind Indiában, mind Ázsia keleti, dél-keleti részein nagyban támogatta a buddhizmus terjedését, sztopákat, kolostorokat létesített, de az ő uralkodása alatt lehetett szoborként is ábrázolni a nagy valásalapítót. Addig ugyanis csak szimbólumokkal ábrázolhatták /lótusz, lába nyoma, stb./.

Azonban Kaniska még a 2-ik század első negyedében Kasmírban összehívta a negyedik buddhista zsinatot, melyet az udvarában élt, híres szanszkrit író: Asvaghósa készített elő és ő foglalta írásba a Nagyszekér, azaz a Mahajána kánonját, valamint ő írta le Buddha életrajzát, a Buddhacsarítát. Ezenkívül a buddhizmus művészeti ábrázolásának egy fontos és egyedülálló ága is Kaniska támogatásával jött létre, ez a gandhári művészet, amely Buddhát göndör hajjal és görögös lepelben ábrázolja és megengedi más buddhista szentek ábrázolását is, ezek az úgynevezett bodhiszattvák. Ezek tisztelete azért is fontos volt a buddhizmus terjesztése számára, mivel így más ázsiai országok is beemelheték saját szentjeiket a buddhista panteonba. Saját nyelvükön, sok érmén szerepel a Megvilágosodott neve és képe: Boddo, vagy Sakamano Boddo, azaz „Sákjamuni Buddha” /a szkíták bölcse/ néven.

A buddhizmuson kívül, mint már említettük Siva tiszteletét vették át Indiában, de majdnem ilyen fontos volt számukra Siva fiának: Kárttikéjának a tisztelete, őt elsősorban Huviska nagy kusán érméin láthatjuk. De a kései, már hanyatló birodalom uralkodóinál is sokszor szerepel Siva, hordozó állatával: Nandj bikával. Buddha ábrázolását elsősorban a gandhári szobron, míg a Napisten, Sívát és Nandit a mathurai szobronok ábrázolták, bár ez utóbbi helyen is bőven találtak Buddha és Bodhiszattva szobrokat.

Baktriában elsősorban a zoroaszteri vallást követték, erre utal a korai kusánok érméin a király kezében tartott lámpás, vagy az érmék hátoldalán látható tűzoltár képe. Mindkettő a zoroaszteri vallás jelképe. Majdnem valamennyi érmén látható úgynevezett monogramjuk, legtöbbször az érme első oldalán, a király álló, vagy mellképe mellett: ez általában egy stili-

zalt korona, rajta egy négyágú fésűre hasonlító ábra. A korona formája királyonként változó, de a fésű képe mindig ugyanaz. Lehet persze, hogy nem fésű, hanem az egy vízszintes vonal és rá merőlegesen vésett négy függőleges vonal az eredeti öt júeci törzs jelképe. Érdekes, hogy a mostanában egyre népszerűbb „El Camino” santiago de compostellai többszáz kilométeres zarándokút elágazásain is egy nagyon hasonló ábrát festettek föl, csak ott a fésű alatt egy kagyló képe látható. Lehet, hogy ez egy nagyon régi, szakrális jel? Erre várnam kutatótársaim válaszait is. Egyébként a korona a kusánoknál egy lapos, cikkekéből álló, himzett sapka volt, nyilván aranylemezekből, de legalább aranyhímzéssel. Nagyon hasonlít a kazakoknál viselt szintén himzett „tyubetyejkára”.

Még egy, tipikusan ősi vallásukat kell megemlítenünk, melyet Indiában, néhány kusán lezármazottnak tartott nemzetség a mai napig megőrzött, ez a kígyó kultusz, vagy a Nága tisztelet. /nága szanszkrit nyelven kígyót jelent/.

Kaniska uralkodásának nyolcadik évében Mathura közelében találtak egy kőfeliratot, mely szerint kertet és víztározót hoztak létre Bhagavat Bhúmi Nága /Földi Kígyó Isten/ tiszteletére. Ezen a területen számos kígyó szobrot, vagy kígyóról szóló feliratot találtak. Mathurán kívül két fontos helye volt a kígyó kultusznak: a/ Kasmírban, ahol a monda szerint a kígyók legbölcsebbje: Nílasz élt a Himalájából lezúduló gyors folyók vizében és a helybeliek Kasmír védő istenének tartották. Kasmíri hindu templomok falán mai napig látható a népi művészek által készített faliképeken sok kígyó ábrázolás. b/ India keleti részein: Asszám és Nága tartományi államokban /ez utóbbinál az ország neve is kígyó és lakói a nágák, azaz kígyóimádók/. Ez a szó egy dinasztia neve is volt, a kusánok bukása után nem sokkal kerültek trónra és a kutatók szerint a kusánok rokontörzse. Az említett tartományokban élő népek átvették nevüket, s a mai napig nágáknak nevezik magukat. Az ókori Magadha híres tartomány területén, az akkori főváros: Rádzsgír mellett barlangokban a kusán korból származó agyagedényeket és kígyótetemeteket találtak a régészek a múlt század második felében. Kiderült, hogy az agyagedények tejet tartalmaztak, ezzel táplálták a kígyókat a régi papok és papnők, s vallásuk a kőfelirat szerint Mani Nága /emberkígyó/ volt. Az indiai hagyomány szerint azért tisztelték ezeket az állatokat, mert viselkedésükkel előre jelenték az életet adó monszunesőt. Ezért esőt hozó istenségeknek tartották őket és imádkoztak hozzájuk. Ez a kultusz nem érméiken szerepelt elsősorban, hanem szobraikon, kőfeliratokon.

Talán nem véletlen, hogy az ókor számos országában gyakorolták ezt a kultuszt, elég csak az egyiptomi fáraókra gondolnunk: fejdíszükön mindig egy aranykígyót láthatunk, de a Közel Kelet régi országaiban is láthatók kígyóábrázolások. Meg merem kockáztatni, hogy a kínai sárkány tisztelet is összefügg a kígyókultusszal.

Végősoron összefoglalható, hogy a kusánoknak sokféle hitviláguk volt hatalmas birodalmukban, de megtartották Belső Ázsiából hozott természetvallásukat is. A kusán érméken többször látható a Napkorong és a Holdsarló, ugyanúgy, mint később a heftalitáknál, vagy máig a szépen faragott székely kapukon.

Irodalom:

- Shahid Akhter Makhfi: „Rajgir” in India Perspectives, 2002 April, p. 8.
 „Epigraphia Indica” /EI/, 17, p.10 ff.
 Manoj K. Thakur: „India in the Age of Kanishka”, 1998, Delhi. Pp. 118-133
 Dani-Litvinsky-Zamir Safi: „Eastern Kushans” in Unesco Publ. Vol.II. 1994. p.166.
 J. Harmatta- B.N.Puri – L.Lelekov – S.Humayan – D.C.Sircar: „Religions in the Kushan Empire”, Unesco publ. Vol.II. chapter 14. 1994.pp. 319-325.

Szóke István Attila**Csodaszarvassal a Kárpát-hazába**

betűverses lélektázás

Nézem nemes népem

Imádkozom érte

Megrezdül a lelkem

Reá vészek lesnek

Utolsó fényőrzők

Dicsre teremtetten

Hej vadászni megindultunk

Utunk hossza mily' hatalmas

Nézd, ott fenn

Ott fenn az égen

Rőt agancsú csodaszarvas

Megindultunk vad nyomában

Ahogy szökell lépte hamvas

Gondoskodás

Ott az égen

Rőt agancsú csodaszarvas